

La unitat d'acció entre els sindicats nacionalistes bascos, ELA-STV i LAB, ha convertit CCOO i UGT en forces minoritàries a Euskadi. El món laboral pot ser el laboratori de futurs acords polítics entre l'esquerra abertzale i el nacionalisme conservador.

Terratrèmol sindical al País Basc

Eusko Lagileen Alkartasuna –Sindicat dels Treballadors Bascos (ELA-STV)– és un sindicat gairebé centenari, sorgit l'any 1911 davant una incipient industrialització en la conurbació de Bilbao i amb un tímid tint nacionalista encara aleshores; a penes feia deu anys que havia nascut el PNB sota el giatge de Sabino Arana.

Langile Abertzaleen Batzordea (LAB) –Comitè de Treballadors Abertzales– sorgeix després de l'arribada de la democràcia a l'estat espanyol com la ramificació sindical del conglomerat abertzale KAS, i s'ha considerat una eina més del Moviment d'Alliberament Nacional Basc.

Són dos sindicats, amb uns orígens tan distants com els mateixos plantejaments inicials, que han derivat envers una confluència d'interessos i reivindicacions comuns sobre el Marc Basc de Relacions Laborals i l'espai socioeconòmic propi i també en la defensa dels drets democràtics del poble basc.

Hi ha qui defensa que l'"encontre" del sindicalisme abertzale s'explica per la progressiva "polització" d'ELA, sindicat de quadres i que sempre havia rebutjat intervenir en el pla polític i la progressiva "sindicalització" de LAB, organització sociopolítica que sempre ha unit la reivindicació dels drets dels treballadors amb l'exigència d'un nou marc jurídic-polític basc.

"ELA s'avé per motius d'interès sindical. ELA necessita LAB per tenir la majoria i per recuperar un poc aquell estil sindicalista més

reivindicatiu, menys establert en la comoditat d'un sindicalisme institucionalitzat", ens recorda el periodista basc Mariano Ferrer.

El professor d'Economia de la Universitat del País Basc (UPB) Balere Bakaikoa considera que ELA ha arribat a la conclusió que "amb una acció exclusivament sindical no es pot aconseguir el benestar de la classe treballadora bas-

els treballadors a la butxaca, els estan guanyant la batalla a UGT i CCOO".

Però aquesta diagnòsi de la suposada politització-sindicalització d'ambdues centrals no ha negligit un dels aspectes que han pogut marcar el rumb dels esdeveniments, com ara les persones que lideren aquests dos sindicats abertzales, José Elorrieta (ELA) i Rafa Díez (LAB), dos líders indiscutibles que reuneixen fermesa, autoritat, carisma i, el que és més important a Euskadi per l'absència, liderat. Aquests quatre elements han facilitat que donara fruits una de les qüestions que subjau en l'essència nacionalista basca, com és el factor d'unitat, de suma de forces ("a mesura que recuperes soberania, vas fent país, i quan fas país exerceixes una soberania, te l'hagen concedida o no", diu Mariano Ferrer), i al seu torn, ha permès que en moments de gran tensió –com va ser l'assassinat de l'ertzaina i militant d'ELA, Ramón Dorral, el març passat– pogueren mostrar una capacitat de maniobra i de driblatge que per a ells voldrien molts dirigents polítics bascos.

El posicionament polític d'ELA guiat per LAB ha provocat un gran enrenou d'interpretacions i crítiques severes cap al sindicat.

ca i per això ha de prendre posicionaments polítics".

Ferrer entén, al seu torn, que el sindicat LAB "posa ELA en una dinàmica que en aquest moment era necessària per espantar un poc la patronal".

L'economista Anton Pérez de Calleja, tanmateix, sols observa elements d'"interès econòmic" en l'estratègia sindical abertzale: "els sindicats competeixen pels calés" recorda, i considera que aquests dos sindicats han mostrat una cara més agressiva en la reivindicació laboral i econòmica i "s'han ficat

Diagnòsi comuna. ELA i LAB han format un front comú en l'àmbit sindical basc davant la –fins ara– supremacia del sindicalisme estatal de Comissions Obreres, i UGT i ha creat una fractura social de gran envergadura entre aquests dos blocs, on es contraposen dues visions diferents sobre l'àmbit territorial d'acció: la

visió estatalista i la perifèrica-nacionalista.

“UGT i CCOO tenen l'estat com a referència i rebutgen tot el que pose en dubte aquesta referència”, afirma el professor Bakaikoa.

Exemple d'això és l'encesa polèmica que envolta últimament l'Acord Basc de Formació Contínua, on, malgrat que ELA i LAB compten amb la majoria sindical basca, no han tingut ni veu ni vot en la negociació de la gestió dels més de 3.000 milions de pessetes de la formació contínua per a la millora de l'ocupació. L'absència d'autonomia i de capacitat legislativa en matèria laboral ha fet que el govern central, la patronal i els dos sindicats majoritaris decidiren unilateralment la gestió d'aquests fons. La resposta abertzale no es va fer esperar: “S'ha tornat a posar en evidència la urgència del desenvolupament d'un marc de relacions laborals, un marc en què es garanteix el respecte dels nostres drets democràtics i en què les majories socials basques puguin prendre decisions i configurar el seu futur. Ni aquest poble ni les seues majories socials i sindicals

Imatges de la manifestació de l'1 de maig de 1995. Els dos sindicats nacionalistes demanen obertament el dret d'auto-determinació del poble basc. (fotos Karlos Corbella)

Rafa Díez: "el sindicalisme basc era un mer apèndix"

—Quina és la nova relació de LAB amb KAS?

—LAB es defineix com una organització sindical en l'espai polític de l'esquerra abertzale, perquè coincidim amb aquests posicionaments polítics i els seus elements estratègics, però des d'unes posicions de total autonomia. Proclamar aquesta autonomia no és més que un fet objectiu producte d'una situació diferent on la relació orgànica ha deixat d'existir. No renunciem a considerar-nos part del projecte polític de l'esquerra abertzale. Això no vol dir que LAB no tinga elements de reflexió específics que ens donen un perfil propi.

—Creu que aquesta autonomia orgànica del MANB (Moviment d'Alliberament Nacional Basc) confereix a LAB una capacitat de maniobra més àmplia?

—No crec que siga això. De capacitat de maniobra, en termes teòrics, en tenen totes les organitzacions de l'esquerra abertzale. LAB ha adquirit major influència social i també hem adquirit una major capacitat per condicionar contextos sindicals i econòmics, i fer una aportació en el pla polític, en tot el que ha pogut implicar la unitat sindical amb ELA.

—LAB es defineix com un sindicat sociopolític. Fins on arriben el component social i el component polític?

—Nosaltres sempre hem considerat que els treballadors estan en una situació econòmica i social producte d'un context polític que l'alimenta. Els treballadors han de fer una lectura política de la situació econòmica i social que pateixen i per tant el sindicalisme ha de tenir una visió sociopolítica en la seua intervenció. A Euskadi, amb una situació política on els drets democràtics són negats, on les

majories sindicals basques no poden potenciar les posicions que defensen perquè hi ha un marc que les constreny, en una situació en què el sindicalisme espanyol s'aferra al banc espanyol com a salvavides de les seues posicions, evidentment el sindicalisme, en el cas d'Euskal Herria adquireix una major justificació. Sempre hem reivindicat que el sindicalisme ha de

KARLOS CORBELLA

Rafael Díez, líder indiscutible de LAB.

ser un agent social en la recuperació de les llibertats democràtiques i en la lluita per la pau.

—Per què ha dit que l'acord entre ELA i LAB és un terratrèmol en el terreny sociosindical.

—El terratrèmol és totalment visible. El canvi que es dona amb la nostra unitat d'acció aconseguix trencar la dependència que tenia el sindicalisme basc del sindicalisme espanyol; el sindicalisme basc era un mer

apèndix de l'espanyol. En segon lloc, aconseguix tornar a situar amb tota centralitat aquells elements que han de projectar estratègicament la intervenció del sindicalisme basc en general. Això condiona la estratègia del sindicalisme estatal, crea unes condicions noves, ens permet trencar l'esterilitat de l'acció sindical. En el terreny polític pense que el model de diagnosi política realitzat per ELA i LAB, i que es reflecteix en el document de l'Aberri Eguna de 1995, sí que es converteix en un important exercici polític promogut per dues organitzacions sindicals tan diferenciades en un context tan complex com el nostre. LAB i ELA hem demostrat que mentre el que ens unesca estiga clarament orientat a la construcció nacional basca, la unitat d'acció no sols és possible sinó també necessària. Ens hem convertit en un model en l'espai polític abertzale. I. G.

podem abordar de forma eficaç els greus problemes que ens afecten mentre se'ns continuen negant els instruments imprescindibles per fer-ho".

Ramiro Cardona, assessor financer de professió, no amaga que "hi ha una preocupació gran en el món empresarial perquè la majoria sindical abertzale ha plantat cara". L'enfrontament entre sindicats bascos i espanyols es pot mitigar si es compleix el pacte entre PNB i PP que preveu que 2.500 milions de pessetes que ara gestiona l'INEM passen a dependre del govern basc.

La diagnosi comuna també afecta el pla polític i és on vertaderament s'ha provocat un gran enrenou d'interpretacions i crítiques severes a ELA per "entrar" en el terreny polític guiat per LAB (fins pràcticament ahir, unit orgànicament a KAS). L'Aberri Eguna (diada de la pàtria basca) de 1995 despertava amb un comunicat conjunt on, entre altres reivindicacions socials i sindicals, es feia una clara aposta pel dret a l'autodeterminació, considerant que "aquesta negació del nostre dret com a poble està en la base del conflicte polític que pateix Euskal Herria" i s'instava al "diàleg i a la negociació política, amb la finalitat de poder posar les bases que permeten la superació d'aquest conflicte".

Per tant, diagnosi comuna sobre la situació sociolaboral i política, i objectius coincidents en la necessitat de sumar forces. No pocs han vist en aquest fenomen un model referencial i fins i tot d'avantguarda per a futurs i hipotètics assajos en el terreny polític.

"La lectura de l'acord ELA-LAB és molt més sindical que política" ens diu Mariano Ferrer. Però aquesta no va ser la lectura que uns, intencionadament, i uns altres, malintencionadament, feren de l'acord.

Obstacles. A Euskal Herria, però, tot projecte il·lusionant sempre troba molts entrebancs que fan que el camí siga més difícil. Si "la dictadura comunicativa", com en diu Mariano Ferrer, dels grans mitjans estatals ja mostrà la seua

ROSANNA PUCHADES

virulència contra l'acord, ha estat ETA, una vegada més, qui s'ha interposat en el camí i qui ha provocat que la unitat d'acció abertzale quasi saltara pels aires. A principi de març, ETA matà un ertzaina, abertzale i sindicalista d'ELA, Ramón Doral. Amb aquesta acció va posar en una difícil situació el sindicat d'Elorrieta i tornà a apagar moltes il·lusions creades. ELA-Ertaintza treia fum i arribà a demanar a la central que es replantejara la unitat d'acció amb LAB.

"La persistència de l'acció d'ETA com a instrument d'intervenció política, lluny d'animar, impulsar i enfortir la lluita abertzale, és un factor determinant de debilitat, divisió i desmotivació", responia ELA. LAB recorria al context social i polític i a la falta de llibertats democràtiques per justificar l'atemptat. Contradicció, un país de contradiccions: "En la mesura que LAB no marque una posició autònoma i crítica serà molt difícil avançar i consolidar espais de col·laboració", incidia ELA. La unitat d'acció estava en perill. Però l'habilitat d'Elorrieta, en major mesura, i de Díez, permeté que se superara el pitjor moment viscut des que ambdós sindicats decidiren encaixar les mans. La pregunta que queda en l'aire és quantes més d'aquestes situacions podrà suportar la unitat d'acció ELA-LAB?

"Per mitjà d'unes relacions normalitzades, el futur del nostre país es podria construir millor. Ho demostren els sindicats", afirma Belere Bakaikoa.

"ELA i LAB exigim amb la major energia la capacitat legislativa en matèria laboral i protecció social i la immediata transferència a les institucions autonòmiques de les competències en matèria d'ocupació, formació professional i seguretat social", deia el document conjunt de l'Aberri Eguna de 1995.

Sovint es considera que el País Basc té una autonomia equiparable a la dels estats federals d'Alemanya, però la realitat indica que l'estat de les autonomies té una sèrie de punts pendents de resoldre, i sobretot en matèria laboral, on no hi

ha cap autonomia i tot està regit des de l'administració central, com explica el professor d'Economia Koldo Gorostiaga.

Aquest expert en matèria de relacions laborals ens recorda l'absència de competències estructurals de les institucions basques en matèria laboral i protecció social, de la mateixa manera que denuncia l'actitud del govern espanyol quan es nega a materialitzar les transferències sociolaborals (INEM i Seguretat Social) compromeses fa ja la fotesa de 16 anys.

"ELA s'adona que el PNB fa un desenvolupament de l'Estatut molt selectiu. El PNB desenvolupa aquelles qüestions que li donen poder polític, com l'Ertzaintza i el concert econòmic", comenta Mariano Ferrer.

En aquest sentit, "ELA reprèn

El document conjunt de l'Aberri Eguna de 1995 exigeix de forma contundent la capacitat legislativa en matèria laboral.

KARLOS CORBELLA

Delegats sindicals		
	País Basc	Navarra
ELA	6.247 (39,74%)	899 (19,32%)
UGT	2.550 (16,22%)	1.427 (32,66%)
CCOO	2.594 (16,50%)	930 (20,50%)
LAB	2.423 (15,41%)	524 (11,55%)
Resta	1.906 (12,12%)	706 (15,56%)

FONT: ELA

Afiliació sindical a Euskal Herria		
	1980	1995
ELA	23,34%	35,28% (+11,94)
UGT	18,67%	19,88% (+1,21)
CCOO	16,49%	17,40% (+0,91)
LAB	4,62%	14,55% (+9,93)

FONT: ELA

una reivindicació política, denuncia un Estatut que no es compleix, la inoperància d'un govern que no s'hi fica, i decideix entrar en el terreny polític en moments puntuals", s'estén Ferrer.

La reivindicació del Marc Basc de Relacions Laborals i l'espai socioeconòmic propi és la bandera que esgrimeix el sindicalisme abertzale des de fa molts anys i es concreta en "la necessitat d'equiparar el nivell d'autonomia política i administrativa amb l'autonomia en el pla laboral", explica Gorostiaga. Aquest pas està condicionat per l'actual marc jurídic-polític, en la mesura que l'actual Constitució reserva aquest àmbit exclusivament a l'administració central. És per això que Gorostiaga, després d'estudiar a fons la legislació laboral bàsica i interpretar-ne i reinterpretar-ne tots els punts arriba a una conclusió: "Mentre no es canvie la Constitució, les comunitats autònomes no podran prendre part en les decisions de caràcter social".

Gorostiaga reconeix que per mitjà de la relació de forces es pot canviar l'actual situació, punt de vista similar al de l'assessor Ramiro Cardona: "és molt important que la majoria social estiga en mans nacionalistes; és una cosa que tot empresari ha de tenir en compte".

Imatge de la manifestació de l'1 de maig de 1995. Els sindicats troben en la Constitució un dels majors entrebancs a les seues reivindicacions.

Inaki Gorostidi